

PwC Forensic Insight

Prepare. Respond. Emerge Stronger.

Květen 2021

Vláda dne 1. února 2021 schválila návrh **Zákona o ochraně oznamovatelů**. Co je jeho obsahem a cílem? Jaký bude mít dopad na podnikatelské prostředí? Zvýší se počet reportovaných případů? Bude platit na všechna oznámení? Dozvíte se níže v newsletteru forenzního oddělení společnosti PwC.

Aktuální návrh zákona vychází ze **směrnice EU 2019/1937**, která stanovuje minimální požadavky na ochranu oznamovatelů (taktéž zvaných „whistleblowerů“).

Prozatím plánovaná účinnost zákona je stanovena na 17. prosince 2021, přičemž zákon stanovuje, že povinné subjekty budou **povinny zavést vnitřní oznamovací systém do 31. března 2022**. Tato povinnost zasáhne jak subjekty veřejného sektoru (zejména zadavatele veřejných zakázek) tak i subjekty ze sektoru soukromého (zejména zaměstnavatele s více než 25 zaměstnanci). Je možné, že se obsah návrhu zákona bude ještě měnit. Nicméně už teď je jasné, že povinnosti vyplývající z transpozice této směrnice dopadnou na podstatnou část zaměstnavatelů.

Ochrana whistleblowerů nemá v České republice právní ani kulturní tradici. Oznamování nezákonných praktik je v lokálním prostředí vnímáno spíše negativně, což je dáno zejména historickými okolnostmi. Jaké změny přináší návrh Zákona pro zaměstnance a externí subjekty ohledně **nahlášení nezákonného nebo neetického jednání**?

43 %

případů podvodů je odhaleno na základě oznámení či tipu, přičemž polovina z těchto tipů pochází od zaměstnanců
Globální studie ACFE (Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů): „Report to the Nations 2020“

33 %

českých firem nemá implementován žádný systém pro oznamování podvodů
PwC Česká republika: „Průzkum prevence a detekce podvodného jednání 2019“

Jaké kroky by měly společnosti podniknout, aby stihly zavést všechny zákonem stanovené povinnosti? Jak zajistit funkční a efektivní whistleblowing řešení?
A kdy je vhodné s implementací začít?

Kdo bude muset zavést vnitřní oznamovací systém?

Právní subjekty soukromého nebo veřejného sektoru s více než 25 zaměstnanci.

Veřejní zadavatelé, avšak s výjimkou obcí jež mají do 5 000 obyvatel.

Společnosti působící například v následujících oblastech:

- poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů
- podnikání na kapitálovém trhu
- investiční společnosti a investiční fondy
- pojištění nebo zajištění
- civilní letectví
- námořní doprava
- ropa a zemní plyn

Jaké hlavní povinnosti budou ze zákona vyplývat?

Zákon v současném znění ukládá celou řadu povinností, které jsou v českém prostředí nové, nebo nemají dostatečnou tradici. Patří mezi ně:

- Stanovení tzv. příslušné osoby, která bude plně odpovědná za správu vnitřního oznamovacího systému.
- Povinnost zveřejnit informace o způsobu oznamování možného protiprávního jednání, vč. kontaktních údajů příslušné osoby.
- Povinnost zavést oznamovací kanály, které umožní podávání oznámení jak interním zaměstnancům, tak externím subjektům.
- Poskytnutí ochrany oznamovateli, ve smyslu ochrany totožnosti či zajištění mechanismů pro identifikaci jakékoliv formy odvetných opatření (propuštění, snížení mzdy, kázeňské opatření).
- Povinnost řádně posoudit důvodnost oznámení a informovat oznamovatele ve stanovených lhůtách.
- Povinnost archivace relevantní dokumentace.

Na jaká oznámení se bude zákon vztahovat?

Oznamovatel se musí o možném protiprávním jednání dozvědět v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností.

Jednání musí mít znaky trestného činu, přečinu nebo přestupku, nebo porušovat předpis v oblastech, jako jsou například:

- finanční služby
- daně z příjmu právnických osob
- předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- ochrana spotřebitele
- ochrana životního prostředí
- jaderná bezpečnost
- zadávání veřejných zakázek
- ochrana vnitřního pořádku
- ochrana osobních údajů
- ochrana finančních zájmů EU

Kde může whistleblower své oznámení podat?

Návrh zákona umožňuje 3 odlišné varianty:

- Preferovanou variantou je, aby oznamovatel nejprve využil vnitřní oznamovací systém společnosti.
- Alternativou bude podání oznámení přímo u Ministerstva spravedlnosti České republiky.
- Oznámení může být také uveřejněno, například v médiích, ale pouze v případě přesně vymezených důvodů.

Kdo může na základě návrhu zákona dostat pokutu?

Pokuty se týkají společností i oznamovatelů:

- Povinné subjekty za některé přestupky uhradí sankci až 1 000 000 Kč nebo 5% z čistého obrátu společnosti.
- Příslušné osoby mohou být sankcionovány za některé přestupky až do výše 100 000 Kč.
- Oznamovatel (fyzická osoba) za případné nepravdivé oznámení čelí hrozbě pokuty až do výše 50 000 Kč.

Jaké jsou výjimky z porušení povinnosti mlčenlivosti?

Návrh zákona zavádí výjimky z porušení smluvní nebo zákonné povinnosti mlčenlivosti:

- Těmi jsou například porušení bankovního tajemství, smluvní povinnost mlčenlivosti nebo povinnost zachovávat mlčenlivost podle jiných právních předpisů.
- Dle návrhu zákona se výjimka nebude vztahovat např. na utajované informace, mlčenlivost notářů, soudců, advokátů, daňových poradců a mlčenlivost při poskytování zdravotních služeb.

Tip: Věděli jste, že některé povinné subjekty budou moci sdílet vnitřní oznamovací systém? Sdílené vnitřní řešení pro whistleblowing přináší větší efektivitu a může ušetřit finanční i lidské zdroje.

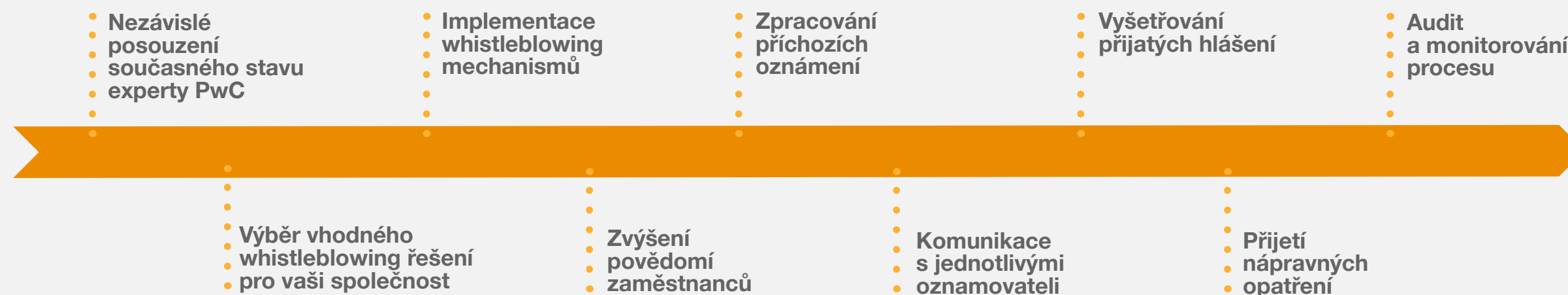

Doporučená roadmapa implementace a provozu whistleblowing řešení

Téměř rok na implementaci interního oznamovacího systému se může zdát jako dostatečná doba. Každá společnost však stojí v odlišné výchozí pozici, je jinak velká a má svá specifika vyplývající z oboru, v němž podniká.

Na základě naší zkušenosti může zavádění interního whistleblowing systému v některých společnostech, zejména těch, které zatím interní kanály, procesy a mechanismy whistleblowingu nemají, nebo nad nimi vůbec nepřemýšlely, trvat přibližně půl roku.

Následující kroky představují základní mezníky pro včasné a úspěšné zavedení vlastního oznamovacího systému a jeho provoz:

Pomůžeme vaši firmu nasměrovat

Nabízíme vám bezplatnou nezávislou konzultaci, v rámci které zanalyzujeme a zhodnotíme úroveň vaší připravenosti na novou právní úpravu v oblasti ochrany oznamovatelů.

Nestíháte sledovat, jaké zákonné povinnosti vyplývají pro vaši společnost z návrhu nového zákona? Jaké bude jeho finální znění? Aktuální dění a přehled všech nabízených služeb naleznete přehledně na jednom místě - našich webových stránkách.

pwc.cz/whistleblowing

Co byste si měli zapamatovat?

Délka implementace vhodného whistleblowing systému závisí na specifikách každé společnosti. Ve větších či složitějších prostředích může trvat až 6 měsíců. Doporučujeme tedy začít s analýzou a implementací včas!

Z návrhu zákona vyplývá celá řada důležitých povinností, od zajištění ochrany totožnosti oznamovatelů, přes povinnost stanovit příslušnou osobu pro zpracování, až po zajištění mechanismu zpětné vazby. Včasná a robustní implementace vás ochrání od případných sankcí.